

GODSDIENST

Interlevensbeschouwelijke competenties voor dialoog en samenleven

1 Inleidend

De *'interlevensbeschouwelijke competenties in het kader van dialoog en samenwerking tussen levensbeschouwingen op school'* behoren vanaf 1 september 2013 tot het leerplan.

Ze vertrekken vanuit de eigen levensbeschouwelijke identiteit of voor het katholiek onderwijs het vak r.-k. godsdienst. Dialoog is pas mogelijk als iedere gesprekspartner gerespecteerd wordt in wie hij is en in de manier waarop hij zijn levensbeschouwing beleeft. Het is dus absoluut niet mogelijk om geen rekening te houden met de verschillen.

Deze competenties komen in het hele curriculum terug. Het is zeker niet de bedoeling om van elke competentie een *'lesthema'* te maken. Ze vormen een *'bril'* van waaruit je naar de concrete uitwerking van je les kijkt. Je vertrekt zoals altijd vanuit het eigen leerplan met zijn basis-, kern- en terreindoelen. Je legt er de ILC's naast en kijkt bij het uitwerken van je thema op welke manier je de doelen van het leerplan kunt verrijken. Dikwijls kun je met enkele kleine ingrepen of andere impulsen werken vanuit dit kader dat zich op drie niveaus situeert: *'ik en mijn levensbeschouwing'*, *'ik, mijn levensbeschouwing en die van de ander'* en *'ik, mijn levensbeschouwing en de samenleving'*.

2 Ik en mijn levensbeschouwing

Je merkt dat je manier van aanpakken vervat zit in de verwoording: de leerling *'ontdekt'* en *'verwoordt'* ... Loutere kennisoverdracht is niet wenselijk. Je probeert de leerlingen te stimuleren om zelf op zoek te gaan, dit door hun nieuwsgierigheid te prikkelen en hun verwondering aan te scherpen. Het blijft belangrijk dat de leerling de dingen in zijn eigen *'taal'* kan verwoorden. Taal over het niveau van levensbeschouwelijkheid is niet evident op vandaag. Het is belangrijk om hen taal aan te reiken om zich op levensbeschouwelijk en zinzoekend vlak te kunnen uitdrukken. Zonder taal, geen denken, geen zoeken, geen dialoog ... Leerlingen op het spoor brengen van dit andersoortig taalgebruik is niet eenvoudig. Begrippen, vragen, taal ... op dit andere, symbolische niveau leren kennen zal dikwijls een hele uitdaging zijn en is ook binnen ons eigen vak heel belangrijk.

- 2.1 De leerling ontdekt en verwoordt *de levensbeschouwelijke kenmerken van de eigen ontwikkelende identiteit*.

De nadruk ligt hier op de beginsituatie. Waar staat de leerling? Wat kan hij aan? Heeft hij affiniteit met levensbeschouwelijk denken? Heeft hij voeling met een traditie?

Daarnaast is het belangrijk dat de leerling leert dat een '*ontwikkellende levensbeschouwelijke identiteit*' gekenmerkt wordt door het diffuse van antwoorden. '*Trage vragen*' hebben tijd nodig om te rijpen. Concrete en onveranderlijke antwoorden zijn onmogelijk. Inzien dat zingevingsvragen dikwijls meer vragen genereren dan antwoorden. Inzien dat we best samen zoeken naar flarden van antwoorden.

- 2.2 De leerling ontdekt en verwoordt *de eigenheid van de levensbeschouwing waarin hij/zij les volgt*.

Het referentiepunt is altijd de levensbeschouwing waarin les wordt gevolgd. Voor ons concreet betekent die: r.-k. godsdienst. Dit is begin- en eindpunt. Het is het referentiekader van waaruit we vertrekken. Kennis van de basiskenmerken en belevingsmogelijkheden die deel uitmaken van de eigenheid van het christendom is belangrijk.

- 2.3 De leerling ontdekt en verwoordt *de interne pluraliteit van de levensbeschouwing waarin zij/hij les volgt*.

Hét katholicisme of dé katholiek bestaat niet. Het is eigen aan de katholieke godsdienst dat gelovige mensen zoekende zijn, evolueren ... Daardoor is er een grote verscheidenheid aan opvattingen en belevingswijzen. Het is noodzakelijk dat leerlingen dit zien. Ook zij zijn zoekende mensen en hét antwoord op een levensvraag bestaat niet. De veelheid nodigt uit om zelf op zoek te gaan. Het is een opstapje om even '*over het muurtje*' te kijken en om de nieuwsgierigheid naar wat andere levensbeschouwingen denken, te prikkelen.

- 2.4 De leerling *verwoordt open en bedachtzaam* gedachten, gevoelens, ervaringen en normen en waarden vanuit de eigen levensbeschouwing.

Zoals altijd is het belangrijk om bij '*vaardigheden en attitudes*' naar het werkwoord te kijken. Bij deze competentie is het belangrijk dat de leerling dit alles leert verwoorden en dat hij een '*spontane*' houding aanleert om open te staan en bedachtzaam te zijn voor wat zich vanuit een levensbeschouwing aandient. Deze vaardigheid, die je aanleert door veel te oefenen, is er één van openheid en bedachtzaamheid in plaats vanuit geslotenheid en vooroordeel. Dit is een kernhouding voor het levensbeschouwelijke onderwijs.

- 2.5 De leerling gaat *respectvol* en *open* om met de eigenheid van de eigen levensbeschouwing.

De leerling gaat verder in openheid en respect om met de elementen van het katholieke geloven. Zelfs als er elementen zijn waarin hij zich helemaal niet kan herkennen. Ook dan probeert hij die in openheid te beluisteren.

- 2.6 De leerling gaat *respectvol* en *open* om met de diversiteit binnen de eigen levensbeschouwing.

Hetzelfde geldt natuurlijk met betrekking tot de diversiteit. Ook hier kun je je eigen mening hebben, maar leer je open en respectvol te luisteren naar anderen die er een andere zienswijze op nahouden. Het bevragen van die andere meningen is teken van openheid.

- 2.7 De leerling ontwikkelt een *positief zelfbeeld* en neemt initiatief gebaseerd op de beleving van de eigen levensbeschouwing.

Het is belangrijk dat leerlingen leren om zich als '*katholiek geïnteresseerd*' te outen. Een klimaat scheppen waarbinnen leerlingen zich goed voelen en zich niet hoeven te verdedigen of te verstoppert uit angst voor de reacties van anderen is heel belangrijk. Pas dan voelt hij zich veilig om ook initiatief te nemen tot belevingselementen uit het katholiek geloven.

3 Ik, mijn levensbeschouwing en deze van de ander

Hier vinden we dezelfde opsplitsing die de klemtoon legt op het belang van kennis in functie van vaardigheden en attitudes. We overlopen opnieuw kort de voorgehouden competenties.

- 3.1 De leerling ontdekt en verwoordt *de eigenheid van de andere levensbeschouwing*.

Het begrip '*ontmoeting*' staat hier centraal. We beperken ons niet door te leren '*over*' de ander. We willen de leerling stimuleren om over de levensbeschouwelijke grenzen heen te ontdekken '*wie*' die mens is en '*hoe*' hij zijn levensbeschouwing beleeft. Ontmoeting trekt heel sterk de kaart van het beluisteren op welke manier de mens met zijn andere levensbeschouwing in het leven staat en omgaat met zijn levensbeschouwing. Op die manier leer je op een realistische manier ontdekken en verwoorden waarom iemand '*zinzoekend*' vanuit die bepaalde levensbeschouwing is.

Omdat je met mensen in gesprek gaat, luistert, bevraagt ... leer je de eigenheid van de andere levensbeschouwing doorheen het verhaal van de ander.

Ontmoeting heeft ook iets van wederzijdsheid. Je leert niet alleen de ander kennen, je leert niet alleen verwoorden hoe die ander zijn levensbeschouwing ziet en beleeft, je leert er eveneens te vertellen over hoe jij met je eigen levensbeschouwing omgaat. Het is een wederkerig proces.

- 3.2 De leerling ontdekt en verwoordt *de eigenheid van een levensbeschouwing zoals een bevoorrechte getuige of een relevante vertegenwoordiger van een levensbeschouwing ze voorstelt.*

Deze competentie sluit sterk aan bij de vorige. Het is belangrijk dat we een beroep doen op mensen of informatiebronnen die de andere levensbeschouwing 'van binnen uit' leren kennen.

Het hoeft dus niet altijd een concrete persoon te zijn. Het kan eveneens gerealiseerd worden via een geschrift, film of interview over een levensbeschouwing. Het materiaal komt dan best wel vanuit de levensbeschouwing zelf omdat we op die manier de objectiviteit best kunnen garanderen. Je kunt bv. ook meerdere artikels over een begrip of een gebeurtenis aanbrengen om de verscheidenheid in ideeën en houdingen beter te laten boven komen.

Het gaat er dus helemaal niet om de visie van de (leerkrachten) katholieke godsdienst over de ander te leren kennen, maar doorheen de ontmoeting de ander van binnenuit te ontdekken en te leren verwoorden hoe die ander met zijn levensbeschouwing omgaat.

- 3.3 De leerling ontdekt en verwoordt *gelijkenissen en verschillen tussen levensbeschouwingen.*

Heel dikwijls zijn we geneigd om vooral de nadruk te leggen op de gelijkenissen tussen verschillende levensbeschouwingen. Het geeft de indruk van 'we zijn allemaal met hetzelfde bezig' en 'we hebben hetzelfde doel'. Alleen de weg is wat verschillend. Dit idee doet onrecht aan de verschillende levensbeschouwingen. Het stimuleert ook vaak een oppervlakkige kijk op de levensbeschouwingen. Het gaat zeker om gelijkwaardigheid en om realisme.

Versillen zijn even belangrijk omdat ze je soms meer laten nadenken over je eigen manier van omgaan met de manier van denken of van geloof beleven van de ander. Het is wellicht een mogelijkheid om tegen de onverschilligheid van onze tijd in te gaan. Verschillen kunnen boeien en heel veel vragen ontlokken in de ontdekkingstocht. Ook aandacht hebben voor de verschillen stimuleert de verdere zoektocht naar betekenissen. Het maakt tevens duidelijk dat er binnen een levensbeschouwing op een heel verschillende manier met bepaalde begrippen of eigenheden wordt omgegaan.

3.4 De leerling ontdekt en verwoordt *de interne pluraliteit in verschillende levensbeschouwingen*.

Geen enkele levensbeschouwing presenteert '*de waarheid*'. Of anders uitgedrukt: '*het katholicisme*' of '*de vrijzinnigheid*' bestaan niet. We kunnen dus niet in de val trappen van de veralgemening. Er zijn overal heel wat verschillende meningen en belevingsvormen. Het is daarom belangrijk dat wij als '*buitenstaander*' deze pluraliteit laten oplichten. Dat we proberen om zoveel mogelijk verschillende stromingen, verschillende vormen van betrokkenheid of beleving, verschillende opvattingen aan bod te laten komen. Niet om te beoordelen. Wel om aan te geven dat ook bij anderen deze meervoudigheid aanwezig is en we dus nooit zomaar één stroming naar voren kunnen schuiven. Het is proberen om recht te doen aan de veelheid en op een positieve manier de anderen te respecteren in die veelvoudigheid.

3.5 De leerling *herkent en benoemt de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten, gevoelens, ervaringen, waarden en normen bij zichzelf en anderen*.

De nadruk ligt opnieuw op het '*herkennen en benoemen*'. We proberen de leerling een houding aan te leren waarbij hij aanvoelt dat een levensbeschouwelijke benadering van de werkelijkheid een eigen taalspel heeft.

Er is een duidelijk onderscheid tussen een positiefwetenschappelijke, een menswetenschappelijke en een levensbeschouwelijke taal.

Het is belangrijk dat de leerling deze eigen benadering en dit eigen taalgebruik herkent als levensbeschouwelijk. Doorheen de ontmoeting met andere levensbeschouwingen is het essentieel dat je het eigen jargon herkent en benoemt.

Het is dus van belang dat de leerling hiervoor attent wordt en het in zijn eigen woorden kan uitdrukken. Elkaars taal verstaan, is zich bewust worden van het soms eigen discours binnen een levensbeschouwing.

3.6 De leerling *respecteert het bestaan van levensbeschouwingen*.

Doordat je op kennisniveau meer inzicht biedt op de verschillende domeinen van de levensbeschouwingen op het ontmoetingsniveau, leert de leerling geleidelijk aan de andere beter te beluisteren en te begrijpen. Het leren kennen van de ander in zijn eigenheid, dwingt een houding van respect af. De veelheid aan levensbeschouwingen toont juist aan hoe mensen op diverse wijzen op zoek zijn naar antwoorden op levensvragen. Dit respecteren is een grondhouding.

3.7 De leerling *luistert empathisch naar leeftijdsgenoten met een andere levensbeschouwing.*

Opnieuw staat het luisteren centraal. Zich proberen te verplaatsen in de gedachten en in de beleving van de ander, zonder meteen een oordeel uit te spreken. Dialoog houdt in dat je luistert, probeert te begrijpen of verder bevraagt zonder meteen te beoordelen.

Nadruk ligt hier ook op de leeftijdsgenoten. Het is belangrijk dat in de klas tussen leerlingen van meerdere levensbeschouwingen dit respect om zich te proberen in te leven in de ander aanwezig is.

3.8 De leerling *verplaatst zich in het levensbeschouwelijk perspectief van anderen.*

Hier wordt vooral gevraagd om niet alleen respect te hebben voor de ander, maar om te proberen de levensbeschouwing van de ander van binnenuit te leren kennen en waarderen. Vandaar die vaardigheid om zich te verplaatsen in het levensbeschouwelijke.

Het is belangrijk dat we hier niet blijven vaststeken op het niveau van de standpunten, maar dat we durven doorstoten naar het niveau van funderingen. We proberen niet in discussie te gaan, wel het levensbeschouwelijke perspectief dat de ander inneemt aan te voelen, te beluisteren en te begrijpen in de mate van het mogelijke.

3.9 De leerling *is constructief en tegelijk kritisch over eigen en andere levensbeschouwingen.*

Hier komen we op het spoor van de gelijkenissen en de verschillen die er zijn tussen mensen en hun levensbeschouwelijke benadering van de werkelijkheid. De pluraliteit in de eigen en in de andere levensbeschouwingen vraagt om een houding die constructief is (ik wil leren van de andere) en tegelijk ook kritisch (ik durf dingen van mezelf en van de ander in vraag stellen vanuit die positieve houding).

Door deze houding zie je gelijkenissen en verschillen, maar verlies je je niet in meningsverschillen. Het is niet de bedoeling om alles zomaar klakkeloos te aanvaarden. Het doel is immers op een constructieve manier te zoeken naar duidelijkheid en inzicht.

3.10 De leerling *gaat respectvol en open om met de eigenheid van andere levensbeschouwingen.*

Deze competentie leunt sterk aan bij de vorige. Het is niet omdat je constructief en tegelijk kritisch denkt dat je gaat voor het eigen gelijk. Je probeert open te staan voor die ander en hem te respecteren in zijn manier van denken en van omgaan met de werkelijkheid.

De nadruk ligt opnieuw op de begrippen '*respectvol en open*'. Het één kan niet zonder het ander. Net omdat je een houding aanneemt om open te staan, te luisteren, je in te leven in de situatie en de beleving van de ander, leer je dit te doen op een respectvolle manier.

4 Ik, mijn levensbeschouwing en de samenleving

Het derde niveau van de competenties is een terugspelen naar de manier waarop de maatschappij dikwijls omgaat met levensbeschouwingen. Wat geldt op het niveau van de eigen levensbeschouwing en op die van de ander, moet ook gelden voor het kritisch bekijken van de manier waarop de maatschappij met levensbeschouwingen omgaat.

4.1 De leerling ontdekt en verwoordt *de verschillen tussen stereotyperingen over een levensbeschouwing en de binnenkant van een levensbeschouwing.*

We merken dat onze maatschappij gemakkelijk zijn toevlucht neemt tot vereenvoudiging en oneliners. Deze maken gebruik van versimpeling, overdrijving of veralgemening en doen geen recht aan de dingen waarover je spreekt. Het houdt dikwijls een reductie in waarbij je uitspraken lanceert over *dé* katholiek of *dé* vrijzinnige of *dé* moslim.

Leerlingen ontdekken dat de waarheid altijd genuanceerder is. Door de kaart te trekken van de ontmoeting en de openheid kom je te weten hoe mensen hun levensbeschouwing beleven. Daarbij laat de pluraliteit binnen elke levensbeschouwing al duidelijk zien en aanvoelen dat de reductie tot één element nooit een realistische weergave kan zijn van wie de mensen zijn met die bepaalde levensbeschouwing.

4.2 De leerling ontdekt en verwoordt *de moeilijkheden en kansen voor interlevensbeschouwelijke dialoog en samenleven.*

In de mate waarin je zelf probeert om een dialoog te voeren binnen de eigen levensbeschouwing en met anderen, licht duidelijker op dat dit een weg is die heel wat kansen biedt, maar die tevens niet eenvoudig is. Daarom is het belangrijk om inzicht te krijgen in de manier van werken van de dialoog en van samenleven. Inzicht dat ertoe kan leiden om bij moeilijke momenten toch niet af te haken, maar te zoeken naar andere wegen om dialoog en samenleven in de mate van het mogelijke waar te maken. Inzicht dat realisme bijbrengt en dat aangeeft dat dialoog en samenleven niet gemakkelijk zijn, maar veelvuldig inge oefend moeten worden om ook effectief realiteit te worden.

Wellicht is dialoog ook vaak de noodzakelijke voorwaarde tot positieve en onbevooroordeelde omgang met mensen. Het maakt samen werken en samen leven gemakkelijker.

4.3 De leerling ontdekt en verwoordt *de rol van levensbeschouwingen voor zichzelf en de samenleving*.

Onze maatschappij heeft moeite met een levensbeschouwelijke kijk op de werkelijkheid. Zoeken naar zin, zoeken naar grond onder de voeten, zoeken naar mogelijkheden om je in het leven goed te voelen en geluk na te streven, zijn geen evidentie meer. Daarom is het belangrijk dat de jongere ontdekt en verwoordt wat de kansen zijn van een levensbeschouwelijke kijk op de mensen en op de wereld. Dat hij ontdekt en nieuwsgierig wordt naar mogelijke vragen en antwoorden over de inhoud van het leven. Het kan inzicht geven in de zaken die je zelf belangrijk vindt in jouw manier van zijn. Het daagt uit om zelf met vragen in het eigen leven te leren omgaan.

Het doet eveneens nadenken over de samenhang van de dingen in de maatschappij. Wat is het mensbeeld en het maatschappijbeeld dat gehanteerd wordt om mensen en situaties te beoordelen? Wat ziet de maatschappij als mensbevorderend? Waarin moet de maatschappij investeren om het algemeen welzijn te bevorderen? Levensbeschouwingen hebben hierin een belangrijke rol omdat ze expliciet met deze vragen bezig zijn en voorzetten kunnen geven aan de maatschappij om hierover na te denken. Daarbij hebben ze ook een profetische rol in de samenleving te vervullen om bepaalde situaties te bevragen.

Het is overigens duidelijk aangetoond dat levensbeschouwelijke betrokkenheid van mensen een belangrijke motiverende factor is voor een algemene maatschappelijke betrokkenheid.

4.4 De leerling onderscheidt levensbeschouwelijke stereotyperingen van levensbeschouwelijke identiteit.

Door je heel geregeld te oefenen in de dialoog binnen de eigen levensbeschouwing en met anderen en door op die manier te pogen om andermans standpunt te respecteren en er binnen te treden, krijg je geleidelijk aan klaarheid in wat mensen levensbeschouwelijk denken en beleven. Het wordt een houding van de leerling om in de mate van het mogelijke 'spontaan' te zoeken naar waarheid achter de uitspraken over mensen en situaties. Het wordt een houding waarbij de vooringenomenheid als het ware spontaan wordt bevestigd door te zoeken naar realiteit achter de stereotypering.

Deze houding kan er ook toe leiden om zelf niet meer je toevlucht te nemen tot het gebruiken van vereenvoudigende uitspraken die de realiteit

geweld aandoen. Kennis en inzicht bevorderen de houding van kritische bevraging en van waarheid zoeken.

4.5 De leerling *gaat constructief om met moeilijkheden en kansen voor interlevensbeschouwelijke dialoog en samenleven.*

Hier wordt de ervaring van de moeilijkheden en van de kansen een middel om een houding aan te leren om toch constructief door te zetten. Het is niet omdat de dialoog soms/dikwijls wordt bemoeilijkt, dat je toch niet op een constructieve manier kunt proberen om die in stand te houden. Hetzelfde geldt in het dagelijkse leven waar je eveneens met deze realiteit te maken hebt en waar je die constructieve houding kunt gebruiken.

Ook wrijvingen tussen mensen van verschillende levensbeschouwingen kunnen ontmoedigen. Het blijft belangrijk om toch constructief door te zetten om zo kansen te zien en om valkuilen te benoemen zodat je er niet blind voor blijft, maar ze leert herkennen, erkennen en er - in de mate van het mogelijke - mee leert omgaan.

4.6 De leerling *oefent interlevensbeschouwelijke dialoog en samenleven als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving.*

De school blijft een oefenveld voor de grote maatschappij. De interlevensbeschouwelijke dialoog, die in de school wordt geleerd en geoefend, geeft kansen om ook in de maatschappij toegepast te worden in een minder beschermd milieu.

Het biedt kansen om de verschillen te respecteren doorheen de ontmoetingen waardoor tolerantie kan groeien tot waardering en vriendschap. Dialoog en samenwerking tussen mensen van verschillende levensbeschouwingen dagen uit om er een levenshouding van te maken. En oefening baart kunst.

4.7 De leerling *herkent afspraken, heeft regels nodig voor interlevensbeschouwelijk samenleven en past deze toe.*

Elke samenleving heeft nood aan regels en afspraken om te kunnen functioneren en om iedereen de nodige vrijheid te geven om zichzelf te realiseren op de manier waarop hij dit nodig acht.

Op dezelfde manier zijn ook afspraken nodig tussen de levensbeschouwingen in hun manier van omgaan met elkaar waarbij iedereen zoveel mogelijk zichzelf kan zijn en zich gerespecteerd voelt zonder daarbij zichzelf een mindere te voelen.

Regels en afspraken zorgen ervoor dat samenleven in gelijkwaardigheid en in respect voor elkaar alle kansen krijgt. Ze hoeven niet meteen een

inperking te zijn, veeleer een manier om tot dialoog en respect te komen. Om kansen te laten rijpen.

Het is dus goed zich bewust te zijn van regels en afspraken, van inzichten die geleidelijk aan groeien in het beoefenen van de dialoog en deze bij te houden voor de toekomst. De ervaring en het inzicht in de kansen en de uitdagingen die de diversiteit in de samenleving biedt, kunnen op die manier de uitdagingen en de kansen verrijken en uitbreiden.

5 En nu?

Hopelijk heb je in de voorbije bladzijden meer inzicht gekregen in de betekenis van de competenties. Ze stellen hoge eisen aan leerkrachten en leerlingen. Het zal niet gemakkelijk zijn om af te stappen van de *'gewone discussies'* en het *'halen van het eigen gelijk'* of het *'motiveren van de eigen gedachtegang'*. Het heeft iets van een belangrijke utopie ...

Daarom zal de toepassing van deze competenties heel wat tijd vragen. In de eerste plaats speelt hier de overtuiging dat dit een mogelijkheid is om met kinderen en jonge mensen een andere weg te bewandelen die tegen de trend van de tijd ingaat. Het zal heel veel tijd en oefening vragen om je ook te oefenen in de overtuiging dat dialoog onder leerkrachten eveneens belangrijk is. Daarbij lijkt de vakwerkgroep dé plaats bij uitstek om te experimenteren. We geven enkele reeksen van vragen mee die je hierbij kunnen ondersteunen.

- Sta ik achter deze uitdaging om *'dialoog'* tot stand te brengen?
- Hoe kunnen we werken aan vaardigheden en attitudes i.p.v. uitsluitend kennisoverdracht? Of ... kennis in functie van ...
- Wat spreekt mij hierin aan?
- Zie ik mezelf in dialoog gaan met andersdenkenden? Is er bij mij openheid tot dialoog met ongelovigen?
- Welke kansen zie ik in deze ILC?
- Welke moeilijkheden vrees ik?
- Acht ik mezelf in staat om dialoog te stimuleren ... in plaats van discussies te modereren?
- Durf ik met leerlingen over de dialoog met anderen spreken?
- Starten vanuit het eerste niveau en het derde ... aanvullen met het tweede ...?
- Op welke manier breng ik taal aan?
- Slaag ik erin om leerlingen de *'trage vragen'* te laten stellen en zich in te leven in vragen die dikwijls *meer* vragen genereren dan oplossingen aangeven?

- Breng ik echt de pluraliteit binnen het katholieke denken/geloven binnen in mijn lessen? Op welke manier? Of indien niet, hoe kan ik dit versterken?
- Durf ik daarna ook kijken naar andere levensbeschouwingen?

En pedagogisch ...

- Hoe kun je de leerlingen waardering voor de eigen LB bijbrengen?
- Hoe kun je de leerlingen gevoelens laten uiten vanuit hun eigen LB achtergrond? Welke moeilijkheden kunnen we hierbij verwachten?
- Hoe kun je leerlingen vanuit hun eigen levenservaring met anderen in dialoog laten gaan?
- Hoe kun je leerlingen laten nadenken vanuit het perspectief van een andere levensbeschouwing? Hoe pakken we deze perspectiefwissel aan?
- Hoe maak je van je klas een positief kritische onderzoeksgemeenschap die de levensbeschouwelijke kleuring van gedachten en opvattingen leert herkennen en waarderen?
- Hoe leer je leerlingen reizen door een interlevensbeschouwelijk landschap? (Hoe organiseren we de ontmoetingen binnen en buiten de klas?)

Hier voldoende tijd voor nemen, vooraleer er mee naar de klas te gaan, is noodzakelijk. De vertaling naar de klas is wellicht pas mogelijk door eerst deze weg te gaan van zoeken, overtuigd zijn van het belang, het samen leggen van impulsen, materiaal en pedagogisch-didactische aanpak.

Het is een mogelijkheid om het vak opnieuw en beter op de kaart te zetten en om leerlingen en ouders en collega's aan te tonen dat het vak godsdienst heel wat in zijn mars heeft en jongeren kan uitdagen om *'anders'* met het leven en met het samenleven bezig te zijn.

Wij wensen jullie heel veel succes!

Francis Jacobs

Marijke Vanhoutte

YouTube in de godsdienstles: té gek

Cursuscode: I15-213

Docent: Nikolaas Sintobin

Datum en uur: woensdag 10 december 2014 van 14.00 u. tot 16.30 u.

Locatie: KU Leuven Kulak Kortrijk

Dag van godsdienst

Cursuscode: D15-025

Docent: diverse docenten

Datum en uur: woensdag 11 februari 2015 van 09.00 u. tot 16.00 u.

Locatie: Diocesaan Centrum Virgo Fidelis (Groenhove) Torhout